

Hikmet YILMAZ

**FINDIĞIN
ONURLU GELECEĞİ İÇİN
YOL HARİTASI**

Ankara,2006

*"İlkbaharda çiçeklenir,
Sonbaharda pürçeklenir,
Yaz, kış gemilere yüklenir,
Bilin bakalım bu nedir?"*

1. MEVCUT DURUM NEYİ GÖSTERİYOR?

-Fındığın Ülke ve Bölge Ekonomisi Açısından Önemi

Dünya fındık üretiminin büyük bölümü ülkemizde yapmaktadır. Resmi rakamlara göre, 550 bin hektar olarak gösterilen Türkiye'nin üretim alanları, gerçekte 700 bin hektarın üzerindedir. Türkiye'den sonra sırasıyla İtalya, İspanya ve ABD başta olmak üzere diğer ülkelerde yaklaşık 200 bin hektar alanda fındık üretimi yapılmaktadır. Türkiye'de 25 yıl önce 420 bin hektar olan üretim alanı, bugün 700 bin hektarı aşmıştır. Üretim alanı bakımından büyüklüğü elinde bulunduran ülkemizde verim diğer ülkelere göre oldukça düşüktür. ABD'de bir dekardan 225 kg fındık alınırken, bu rakam İtalya'da 155 kg'dır. Türkiye'nin dekarda verimi ise ortalama 100 kg civarındadır. Doğu Karadeniz'in bazı kesimlerinde ise 60-70 kg'a kadar da düşmektedir.

Fındık yetiştiriciliği özellikle Doğu Karadeniz Bölgesinde aile işletmeciliği şeklinde yapılmaktadır. Fındık üretimi yapılan arazinin aile başına ortalama büyüklüğü 13,79 dekadır. Fındık üreticilerinin büyük çoğunluğu(%75) 18 dekardan küçük alanda fındık yetiştirmektedir. Dolayısıyla üreticilerin önemli bir bölümü yaklaşık 1,5 ton fındık üretip satabilmektedir.

Yaklaşık sayısı 395 bin olan fındık üreticileri genellikle küçük toprak sahipleridir. Bu işletmelerde ortalama 5-6 nüfus bulunmaktadır. Ülkemizde yaklaşık 2,5 milyon kişi fındık üretimi ile birinci derecede ilişkilidir. Ürün çeşitliliğinin sınırlı olduğu Karadeniz Bölgesinde, nüfusun önemli bir kısmının geçim kaynağını fındık oluşturmaktadır. Bunun yanında fındığın işlenmesine ve pazarlanmasına ilişkin diğer iş ve hizmetlerin yarattığı istihdamla ülke nüfusunun %7'sinin geçiminin fındıkla ilgili olduğunu söylemek mümkündür.

Tarım ürünleri içinde ihracat geliri payı en büyük olan fındık, Karadeniz Bölgesinde ticaret ve sanayinin de temelini oluşturmaktadır. Özellikle fındığın ilk işlemesine dönük küçük ve orta büyüklükteki sanayi tesisleri, mevsimselde olsa bölgede önemli bir sanayi faaliyeti olarak cereyan etmektedir. Fındığın yetiştirilmesi, toplanması, taşınması, işlenmesi ve ticareti ile meydana gelen ekonomik büyüklük ve canlılığın, bölge ekonomisindeki payı ciddi büyüklüktedir. Hatta Karadeniz bölge-

sinde kalan nüfusun göçünü engelleyen en büyük etkenlerden birinin fındık ürünü olduğu rahatlıkla ifade edilebilir.

Dünya fındık üretimi yıllar itibariyle değişmekle birlikte son on yıllık ortalaması 650 bin ton civarındadır. Türkiye fındık üretimi son 10 yılda 300 bin ton seviyelerinden 500 bin ton civarına ulaşmıştır. Dünya fındık üretimindeki dalgalanmalarda ülkemiz üretiminin önemli bir payı bulunmaktadır. Ülkemiz kabuklu fındık ihracatı 400 bin ton, iç piyasadaki fındık tüketimi 60-80 bin ton olarak kabul edildiğinde rekolte durumuna göre ülkemizde yaklaşık 40-100 bin ton arasında arz fazlası fındık stoku oluşmaktadır. Gelecekte ülkemiz fındık üretiminin giderek artacağı konusunda fikir birliği bulunmaktadır. Buna bağlı olarak da, fındıktaki arz fazlası sorunu giderek büyüme eğilimi göstermektedir.

Dünya fındık üretiminin yaklaşık %75 ni yapan ülkemizde, bazı yıllar fındık arz fazlası oluşmakta ve bir sonraki sezona devreden stoklar önemli miktarları bulmaktadır. Dünya fındık üretimi dünya tüketimini aştığında, ülkemizin fiyat politikasına da bağlı olarak, oluşan bu arz fazlasının tamamına yakını genellikle ülkemizde kalmaktadır.

Ülkemizin dünya fındık ticaretindeki payı %85 oranındadır. Avrupa başta olmak üzere dünyanın Türk fındığı yediğini söyleyebiliriz. Fındık ihracatımızın önemli bir bölümü, AB ülkelerine ve özellikle de Almanya'ya yapılmaktadır. Tarımsal ürün ihracat gelirinin yaklaşık %30'luk kısmı fındıktan sağlanmaktadır.

İhracatımızda ilk sıralarda yer alan sanayi ürünlerimizden tekstil (dokumacılık) sektörü, taşıt araçları ve yan sanayi gibi sektörlerin yarattığı döviz girdisinin önemli bir bölümünün, sektörün ihtiyaç duyduğu ara malları ve çeşitli girdi ihtiyacı nedeniyle ithalata gittiği ve sağladıkları reel dövizin azaldığı veya döviz açığına sebep oldukları bilinmektedir. Oysa, fındık ve mamulleri sektörü hiç ithalat maliyeti olmaksızın ülkemize reel olarak yaklaşık 2 milyar dolar döviz geliri kazandırmaktadır. Cari açığın yapısal bir sorun olarak değerlendirilmesi durumunda, fındık ihraç gelirlerinin ülkemiz ekonomisi için önemi daha iyi anlaşılacaktır.

Son yıllarda iç fındık ihracatımız 200 bin tonun üzerinde (kabuklu olarak 400 bin ton) gerçekleşmektedir. Fındık ihraç miktarlarında az çok istikrar ve artış sağlanmış olmasına rağmen, fındık ihracatından sağlanan döviz gelirlerinin dalgalı bir şekilde seyrettiği görülmektedir. Bunun nedeni de ortalama ihraç fiyatlarında meydana gelen dalgalanmalardır. Bu fiyat hareketleri fındık üreticilerine aynı şekilde yansımaktadır.

Dünyada en kaliteli fındık başta Doğu Karadeniz Bölgesi olmak üzere Türkiye'de üretilmektedir. Fındık üretimine ekolojik olarak en uygun yer Karadeniz Bölgesidir. Ayrıca arazi yapısı nedeniyle de özellikle Doğu Karadeniz Bölgesindeki üreticilerin alternatif üretim imkanı kısa vadede görülmemektedir. Bu üreticilerin fin-

dık üretimini gönüllü olarak sürdürmelerini ve önemsemelerini sağlayacak tatmin-
kar bir teşvik olmadığı gibi, piyasa şartlarında da bunu temin edecek bir gelişme
çoğu zaman ortaya çıkmamaktadır.

Karadeniz Bölgesindeki ticaret hayatının temelini oluşturan fındık ürünü, bölgede-
ki kültürel ve sosyal yaşamın da bel kemiğini oluşturmaktadır.

Tam üyelik sürecinde olduğumuz Avrupa Birliği gibi gelişmiş ülkelerde kırsal kal-
kınma kavramı giderek önemini arttıran en önemli konular arasında yer almaktadır.
Kırsal yaşamın sürdürülmesi ve kırsal nüfusun yerinde istihdamı ülkemiz için de
son derece önemlidir. Göç olgusunun yarattığı çarpık kentleşme ve gelir dağılı-
mındaki eşitsizliğin yarattığı sosyal sorunlar, kırsal kalkınma politikaları ile çö-
zümlenebilecektir. Bu yönüyle fındık dışında bir alternatif üretim imkanı görülme-
yen, arazi yapısı nedeniyle hayat şartlarının zor olduğu Karadeniz Coğrafyasında,
kırsal yaşamın sürdürülebilmesinde ve göçün önlenmesinde fındık ürünü yegane
araç olarak kendini göstermektedir.

Öte yandan, ülke kaynaklarının ekonomik olarak değerlendirilmesi amacıyla kırsal
yaşamın sürdürülebilirliğinin yanı sıra tarım topraklarının korunması da göz önün-
de tutulması gereken önemli bir husustur. Bu yönüyle fındık yetiştiriciliği yapılan
bölgelerin eğimli ve yağış alan topraklar olduğu düşünüldüğünde fındık, erozyonla
mücadelede de önemli bir araçtır.

-Fındığın Mevcut Durumu/ Çözüm Bekleyen Sorunları

Birim ekim alanına düşen üretim miktarının düşük olması, çalışma şartlarının zor-
luğu, maliyetin yüksekliği üretimden satışa her aşamada ciddi bir sorun oluşturu-
maktadır. Buna, fındığın özellik ve kalitesine olumsuz etki yapabilen bilinçsiz ve
özensiz yetiştiricilik, toplama, kurutma ve depolama şartları gibi önemli sorunlar
eklendiğinde, verimli ve kaliteli fındık üretiminin sağlanabilmesi amacıyla alanın-
da uzun vadeli köklü tedbirlere ihtiyaç olduğu açıkça görülmektedir.

Fındık üretiminde ve piyasasında tarafları tatmin edici ve kalıcı bir ortamın sağ-
lanması bakımından, fındığın iç piyasada tüketim ve kullanımının artırılması bü-
yük önem taşımaktadır. Özellikle katma değeri yüksek, fındıktan teşekkül nihai
ürünlerin üretim ve ihracatının gelişmesine dönük tedbirlere ihtiyaç vardır. Bu ko-
nuda Türkiye'nin yetersizliği, aşılması gereken bir husus olarak ortadadır.

Önemli bir tarımsal ürün ve sanayi girdisi olan, iç ve dış ticarete büyük bir faali-
yet ve ciro hacmi oluşturan, hatta bazı ticaret borsası tescillerinde büyük paya sa-
hip olan fındığın, sağlıklı bir ürün borsasına sahip olmaması, Türkiye açısından
büyük bir kayıp ve eksikliklerdir. Sağlıklı çalışan fındık ürün borsasının olmayışından
kaynaklanan kayıt dışılıktan üretici gelirlerine kadar pek çok konudaki sorun ve
eksiklikler çözüm beklemektedir.

Fındık ekim alanlarına ve üreticilerine dair yararlı ve doğru bilgilerin elde edilmesi ile sağlıklı kararların alınmasına yardımcı olacak kesin kayıtlar halen yapılamamış ve güncelliği sağlanamamıştır. Yasalarla fındık ekim alanı olarak belirlenmiş ve fındığın gerektirdiği ekolojiye sahip bölgelerdeki kayıtlı üreticilerin korunmasına yönelik özgün destekler uygulanmaması, fındık ürünü ile üretim bölgesi ve ülke açısından geri dönüşü imkansız zararlar doğurmaktadır. Bu eksiklik, fındık üretmesi beklenen üreticilerin fındık üretimini önemsememesi ve hatta terk etmesine, kentlere göç etmesine, işsizliğe ve yoksulluğa neden olmaktadır.

2. FINDIĞIN GELECEĞİNE İLİŞKİN GENEL ÇERÇEVE

GENEL EKONOMİK POLİTİKALARDAN SOYUTLANMIŞ BİR TARIMSAL ÜRÜN VE DESTEKLEME POLİTİKASI TESPİT ETMEK VE UYGULAMAK MÜMKÜN DEĞİLDİR. UYGULANMASINA KARAR VERİLECEK POLİTİKALAR; FİNANSAL KAYNAKLARI OLAN, UYGULANABİLİR POLİTİKALAR OLMALIDIR. DOLAYISIYLA ÖNEMİ HERKES TARAFINDAN KABUL EDİLEN FINDIKTA, EKONOMİK VE SOSYAL FAKTÖRLER BİRLİKTE DEĞERLENDİRİLEREK POLİTİKA OLUŞTURMA ZORUNLULUĞU BULUNMAKTADIR. BU BAĞLAMDA FINDIK FİYAT POLİTİKASI, DÜNYA PİYASA ŞARTLARI VE İKAME ÜRÜNLER DİKKATE ALINIP TÜRK FINDIĞININ DÜNYA PAZARININ GENİŞLEMESİ HEDEFLENEREK BELİRLENMELİDİR. ÜRETİM AVANTAJINDAN HAREKETLE UZUN DÖNEMDE ULUSLAR ARASI PİYASADA ÜLKEMİZİN DÜZENLEYİCİ VE BELİRLEYİCİ OLMASI SAĞLANMALI VE BU KONUMU MUHAFAZA EDİLMELİDİR.

FINDIK İŞLEME SANAYİİ GELİŞTİRİLMEK SURETİYLE, SADECE NATÜREL BİR TARIM ÜRÜNÜ OLARAK DEĞİL, KATMA DEĞERİ YÜKSEK BİR ÜRÜN OLARAK DA İHRAÇ EDİLMESİ SAĞLANMALIDIR. TALEBİ GENİŞLETMEYE YÖNELİK OLARAK İÇ VE ÖZELLİKLE DIŞ TÜKETİMİ ARTIRACAK ÇALIŞMALAR VE YENİ PAZARLARIN BULUNMASINA YÖNELİK FAALİYETLERE HIZ VERİLMELİDİR.

FINDIKTA UYGULANACAK POLİTİKA BELİRLENİRKEN ESAS ALINMASI GEREKEN OLMAZSA OLMAZLAR ŞÖYLE SIRALANABİLİR:

- FINDIK ÜRETİCİSİNİN KORUNMASINI VE DOĞAL EKOLOJİDE VE EĞİMLİ ARAZİDE ÜRETİMİN SÜRDÜRÜLMESİNİ TEŞVİK ETMEK,
- ÜRETİM VERİM VE KALİTESİNİN ARTIRILMASINA DÖNÜK TEDBİRLERİ SABIR VE KARARLILIKLA UYGULAMAK,

- FINDIK ÜRETİM REKOLTESİNİN TESPİTİ, FINDIK POLİTİKALARINDA ESAS OLACAK DİĞER SAĞLIKLI VERİLERİN BELİRLENMESİ, KALİTELİ VE VERİMLİ ÜRETİM İÇİN ALINACAK TEDBİRLER GİBİ ORTAK TEMEL KONULARIN TEK ELDEN VE TARAFSIZLIKLA YÜRÜTÜLMESİNE DAİR BİR YAPILANMAYI SAĞLAMAK,
- FINDIK ARZ FAZLASININ PİYASADAN ÇEKİLMESİNE DAİR KALICI BİR SİSTEM OLUŞTURARAK TÜRKİYENİN FINDIK İHRACATINI BİR DENGEE OTURTMAK VE İHRAÇ MİKTARI VE GELİRİNİ YÜKSELTMEK VE SÜRDÜRMEK,
- GELECEK YILLARDA SAĞLIKLI BİR FINDIK PİYASASI TEŞEKKÜLÜ İÇİN LİSANSLI DEPOCULUK VE FINDIK BORSASINI GELİŞTİRMEK,
- FİSKOBİRLİĞİ YENİDEN YAPILANDIRARAK FINDIK ÜRETİCİSİNE DAHA İYİ HİZMET EDEBİLİR BİR KURULUŞ HALİNE GETİRMEK

1. FINDIK ÜRETİM ALANLARI YASALARCA YAPILAN TANIMLAMAYA GÖRE DARALTILMALI, KISA VE ORTA VADEDE FINDIK ARZ-TALEP DENGESİ TESİS EDİLMELİDİR. DİĞER YANDAN DAHA VERİMLİ VE KALİTELİ FINDIK ÜRETİMİ İÇİN TEDBİRLER ALINMALIDIR. DEVLET BU YÖNDE TEŞVİK EDİCİ VE YÖNLENDİRİCİ OLMALIDIR.
2. FINDIK PAZARININ GENİŞLEMESİ, TÜKETİMİN ARTMASI VE YAYGINLAŞMASI İÇİN DÜNYA PAZARININ DURUMU, POTANSİYEL MÜŞTERİ ÖZELLİKLERİ DİKKATE ALINARAK, FİYAT, TANITIM VE BENİMSETME FAALİYETİ GİBİ UZUN VADELİ POLİTİKALAR İHMAL EDİLMEMELİDİR.
3. FINDIK ESAS İTİBARIYLA BİR İHRACAT ÜRÜNÜMÜZDÜR. İHRACATIN YÜZDE 97'Sİ ÖZEL SEKTÖRCE YAPILMAKTADIR. İHRACATIN NATUREL FINDIKTAN KATMA DEĞERİ YÜKSEK FINDIK ÜRÜNLERİNE YÖNLENDİRİLMESİ İÇİN TEDBİRLER GELİŞTİRİLİP UYGULANMALIDIR.

3. FINDIK İÇİN NELER YAPILMALI?

3.1.Üretimi Bakımından

- ✓ Fındıkta dikim sistemi, verim ve kalitedeki artışı sağlayacak şekilde, yeniden değerlendirilmelidir. Uygun olan arazi ve topraklarda, ağaç sistemi, tek dal ve çit sistemine geçilmelidir. Yeni kurulacak bahçelerde ana çeşitler ile iyi uyuşabilen, çiçeklenme zamanları birbirine denk gelen, en az iki

tozlayıcı çeşide yer verilmeli, kalite ve standardın bozulmaması için ana ve tozlayıcı çeşitler meyve olarak aynı şekil grubundan olmalıdır.

- ✓ Fındık ekim alanları ve üreticilerinin kesin kayıtları ivedilikle çıkarılmalıdır. Bunun için, coğrafi bilgi sistemlerinden yararlanılarak fındık alanları acilen belirlenmelidir. Üretime ziraat mühendisliği denetimi getirilmelidir. Bu tespitin ardından, üretim yapabilmek için yeni dikim alanlarının ne-reler olacağı belirlenmeli ve bu açılım izne tabii hale getirilmelidir. Mevcut alanlarla ilgili tercih üreticiye bırakılmalıdır.
- ✓ Yasalarla fındık ekim alanı olarak belirlenmiş bölgelerdeki kayıtlı üreticilere üretim miktarına göre üretimi koruma primi ödemesine geçilmelidir. Böylece sadece fındık üretmesi öngörülen üreticilerin fındık üretimini sürdürmesi temin edilecektir. Bunun için eldeki verilerin sağlam olması gerekir. Ancak görünen o ki, bu bilgilerin elde edilmesi zaman alacaktır. Bu gecikme nedeniyle prim sistemi askıya alınmamalı, bugünkü mevcut yapısı içinde çeşitli tedbirler alınarak üreticinin mağdur olabileceği yıllarda kilo başına prim sistemi devreye sokulmalıdır. Prim sistemi yılda 1.5-2 ton fındık üreten üreticilere yönelik hazırlanmalıdır. Prim sistemi ile sektör kayıt altına alınacağı için devletin vergi kaybının da önüne geçilecektir.
- ✓ Yeni çıkarılan Tarım Sigortası Sistemi fındıkta yaygınlaştırılmalı. Miras Hukuku'nda düzenlemeler yapılarak arazilerin bölünmesi önlenmelidir. Tarım arazilerinin bölünmesinin engellenmesi yönünde çalışmalar yapılarak ekonomik anlamda fındık aile işletmelerinin ihtiyaçlarını tarımsal faaliyetlerden karşılayabilecek yeterli büyüklükte olması için tedbirler alınmalıdır.
- ✓ Fındık rekolte tahmini için Tarım Bakanlığının koordinasyonunda ilgi bütün tarafların katkı ve katılımları sağlanarak yıllık tespit çalışması bir proje kapsamında sağlıklı ve inandırıcı nitelikte yapılmalıdır. Destekleyici bilgi ve bilimsel çalışmaların ışığında Mart ayında karanfil sayarak, Mayıs sonu Haziran başında çotanak sayarak, rekolte belirlenmelidir. Tarım Bakanlığı her yıl Mart ayı sonlarında ön rekolte tahminini; Haziran ayı ortasında ise tahmini rekolteyi açıklamalıdır.
- ✓ 2844 sayılı fındık üretiminin planlanması ve dikim alanlarının belirlenmesine ilişkin kanuna göre, Tarım Bakanlığı tarafından yürütülen alternatif ürün programının özellikle taban arazilerde uygulamaya konularak bu alanlarda ülke ekonomisine daha çok katkı sağlayacak ürünlere geçiş yapılmalıdır. Çeşitli teşvikler uygulanarak üreticinin özellikle taban arazileri tekrar yılda 2-3 ürün alınan çeşitlere açması sağlanmalıdır.

- ✓ Fındıkta birinci üretim bölgesi olan Doğu Karadeniz bölgesinde ekonomik ömrünü tamamlamış yaşlı ve verimsiz bahçeler bir program dahilinde verimli ve kaliteli çeşitler ile yenilenmelidir. Fidan talebini karşılamak için fidanlık tesis edilmelidir. Üreticilerin fındık yetiştiriciliğinde gübreleme, budama, hastalık ve zararlılarla mücadele ve hasat konularındaki bilgi eksiklikleri araştırmacı ve yayımcı kuruluşlar tarafında süratle giderilmelidir.
- ✓ Aflatoksin oluşumunu önlemek için; Fındık çeşitleri hasat olgunluğuna geldiğinde, ayrı ayrı toplanarak harmanlanmalı, yeni kurutma teknolojileri uygulamaya konulmalıdır. Fındık kesinlikle toprak üzerinde kurutulmamalı, beton zemin yada file yöntemi ile kurutulması teşvik edilmelidir. Fındık kurutma tesisleri ya da üniteleri kurularak fındık kurutulmasında yaşanan sıkıntılar giderilmelidir.
- ✓ Fındığın aflatoksinden korunması için alınacak önlemlerde, besin güvenliğini sağlamada kullanılan HACCP sisteminin fındıkta uygulanması gerekmektedir. AB, aflatoksin B1 limitini 2 ppb'ye, toplam aflatoksini 4ppb'ye düşürmüştür. Bunun üzerindeki miktarlarda aflatoksin içeren fındık ihraç edilemez. Bu noktaya özel önem verilmesi zorunludur.
- ✓ Ekolojik fındık üretimine gereken önem verilmelidir. Bununla bağlantılı olarak bölgedeki yok olmaya başlayan hayvancılık canlandırılmalıdır. Fındık ağacından elde edilen malzeme ile yapılabilir el sanatı ürünlerinin (sepet, ambalaj sepetleri, baston, sofra, oturma eşyasları vb.) yapımı geliştirilmelidir. Ayrıca, bölgede ağırlaşan, çevre sorunlarının da önlenmesi için Karadeniz Çevre Şurası toplanarak sorunlar tartışılmalıdır.

3.2.İşlenmesi ve Ticareti Bakımından

- ✓ Fındıkların depolanmasında böcek bulaşması, kalite bozulması ve aflatoksin gelişimini durdurmak amacıyla, yeni teknolojilerin uygulanması teşvik edilmelidir. Fındıkta yıllar arası rekolte miktar farklılıklarına göre arz-talep dengesinin oluşumunda ürünün daha uzun süre sağlıklı muhafazası için "Lisanslı Depoculuk Sisteminin" başlatılması ve Fındık sektörünün ihtiyacı olan bir "Akredite Fındık Laboratuvarı" kurulmalıdır.
- ✓ Fındık üretilen illerde lisanslı depoculuğun hayata geçirilmesi ve fındık ürün borsalarının kurulması çalışmalarını hızlandırılarak fiyatların doğru ve sağlıklı oluşmasını sağlayacak ortam oluşturulmalıdır. Üretici kooperatifleri, tüccarlar, sanayici ve ihracatçıların ve ithalatçıların fındık alım satımlarını bu borsalarda yapmaları sağlanmalıdır.

- ✓ Fındığın ham madde olarak değil, işlenerek ihraç edilmesi suretiyle hem katma değer sağlanmalı hem de istihdam artırılmalıdır. Bunun için de fındık sanayindeki teşvikler, işletmelerin dikey birleşmelerini sağlayacak, ileri derecede işlenmiş fındığın ve fındık mamullerinin üretileceği entegre tesisler gerekmektedir. İşlenmiş ürünlerde Türk fındığını öne çıkararak, markalaşma yoluna gidilmelidir. İhracata yönelik üretimde, işlenmiş ürünlerdeki kalitenin arttırılması için CE, HACCP, ISO 9000 gibi sistemler uygulanmalıdır.
- ✓ Fındığın ticaretinin yapılabilceği, fuarların açılabilceği ve kongrelerin düzenlenebileceği, içerisinde folklorik değerler dahil fındıkla ilgili bilimsel yayınlar ve her türlü araç-gereçlerin sergilendiği, seminer, konferans, sergi salonlarını içerecek şekilde “Dünya Fındık Merkezi” kurulmalı, bu merkezin bahçesinde değişik fındık çeşitleri yer almalıdır.
- ✓ 2000 yılından beri yeniden yapılanma sürecinde olan Fiskobirlik ve kooperatiflerin yeniden yapılandırılarak gereksiz birimlerden ve masraflardan arındırılması yönündeki çalışmalar ivedilikle tamamlanmalıdır. Mevcut hali ile Fiskobirliğin özellikle gelecekte ortaklarına ve varoluş amacına hizmet etmesi zor olacaktır. Bu kurumun daha küçük ama etkin bir kurum olarak fındık üreticisine hizmet edebilir hale dönüştürülmesi, fındık ürünü ve üreticilerin geleceği için önemli bir sigorta ve düzenleyici olacaktır.
- ✓ Fındıkta gönüllü birliktelik, “FINDIK DERNEĞİ” ve bunun bünyesinde oluşturulacak “Fındık Hakem Kurulu” adı altında birlikteliğe fındıkla ilgili tüm kesimler dahil edilmelidir. Dernek ve Kurul, rekolte tahminleri ve bu doğrultuda izlenecek politikalar, kaliteli ve verimli üretimi hedefleyen projeleri, tüketimi yaygınlaştırma ve yeni pazarlar açma konusunda çalışma yapmalıdır. Fındıkla ilgilenen tüm kuruluşların eşgüdümüyle tanıtım faaliyetleri ile AR-GE çalışmalarına yol gösterecek gönüllü örgütlenmeye finansal destek sağlanmalıdır. Ayrıca, fındıkla ilgili sorunların giderilmesi ve fındığın geliştirilmesi ve bir marka haline gelebilmesi için, AB fonlarından kaynak aktarımı için gerekli girişimler yapılmalıdır.
- ✓ Fındıkta araştırma-geliştirme faaliyetlerini en üst düzeye çıkarmalı ve bunun içinde Fındık Araştırma Enstitüsü modernize edilmelidir. Bu kurumun uygun bir yapı içersine alınması sağlanmalıdır. Kurulacak Dernek veya uygun bir üniversite bünyesi gibi.

3.3.Tüketimi Bakımından

- ✓ Fındığın yağ içeriği ve enerji değeri yüksek olduğundan, günlük beslenmede, yağlı ve şekerli besinler azaltılarak fındık eklenmesi gerekir. Örneğin:

kahvaltıda fındık ezmesi, yemeklerde, kıyılmış fındık , fındık sosunun yer alması, çerez olarak kullanılması ve halkın temel besini ekmeğe katılması vb. çok farklı şekillerde değerlendirilmelidir. Talebin artırılması amacıyla ülkelerin literatürleri taranarak uluslar arası fındıklı yemek çeşitleri belirlenmeli, bu konuda tanıtıcı ve geliştirici önlemlerin alınması gerekmektedir. Besleyici değeri yüksek çerez türü yiyecek üzerinde yapılan araştırmalar ve bunların üretimine yönelik faaliyetler desteklenmelidir. Bunun için resmi ve özel kuruluşların belli bir politika içinde tüketiminin artırılması, bilinmeyen çok değerli özelliklerinin medyada dikkat çekecek şekilde duyurulması, bu konu ile ilgili seminer, konferans gibi etkinliklerin düzenlenmesi ve en önemlisi, yurt dışında bilimsel içerikli güçlü yayınlar yapılabilmesi için, araştırmaların desteklenmesi gerekmektedir.

- ✓ ABD Besin ve İlaç Yönetimi (FDA) her gün 40-45 gram fındık tüketilmesinin kalp hastalığı riskini azaltabileceğini açıklamıştır. Fındığın değerinin belirtilmesinde bu açıklama çok önemlidir. Sağlıklı yaşam için geliştirilen ürünlerin eczanelerde ilaç olarak satışının yapılması için gerekli alt yapı oluşturulmalıdır.
- ✓ Fındığın en büyük üreticisi olarak en büyük tüketicilerle çözüm ortağı olduğumuz unutulmadan, alınacak kararlar ve uygulanacak politikalarda müşteri memnuniyeti ve ülkemiz ile üreticilerimizin sürdürülebilir optimum kar hedefi dikkate alınmalıdır. Özellikle gelecekte ulaşılacak üretim miktarı hatırlandığında Türk fındığının pazarının genişlemesi ve tüketim miktarının artırılmasının ne derece önemli olduğu anlaşılacaktır.
- ✓ “Fındık tanıtım grubu” adıyla yürütülen yetersiz çalışma gözden geçirilerek Türk fındık kullanımı ve tüketiminin artırılması ve piyasanın geliştirilmesini hedef alan ar-ge çalışmaları ve tanıtım faaliyetleri bir strateji doğrultusunda artırılmalı ve etkinleştirilmelidir. Bu çalışmaların bir devamlılığa kavuşturulması şarttır.

3.4.Fındık Piyasasında İstikrarın Sürdürülmesi Bakımından

- ✓ Fındık fiyatının dış talep esnekliği düşük olduğundan fiyatla ihraç miktarı arasında etkin bir bağlantı bulunmamaktadır. Dolayısıyla fındık fiyatının ülkemiz döviz gelirlerini maksimize edecek şekilde makul ve istikrarlı bir fiyat aralığının belirlenip sürdürülmesi kısa ve orta dönem politikası olarak mümkün görülmektedir.
- ✓ Fındığın bütün taraflarına yansıtılması esasına göre iç ve dış ticaretinden yapılacak kesintilerden oluşacak finans kaynağı, arz fazlasının piyasadan çekilmesi ve arz eksikliğinin olduğu dönemde piyasaya sürülmesi için kulla-

nılmalıdır. Böylece ülkenin ve üreticinin gelir kaybının önlenmesi, sanayinin ve tüketimin de istikrara kavuşması mümkün olacaktır.

4. FINDIĞIN ONURLU GELECEĞİNİN ÖZETİ

Dünya fındık üretiminin büyük bölümü ülkemizde yapmaktadır. Resmi rakamlara göre, 550 bin hektar olarak gösterilen Türkiye'nin üretim alanları, gerçekte 700 bin hektarın üzerindedir.

Fındık yetiştiriciliği özellikle Doğu Karadeniz Bölgesinde aile işletmeciliği şeklinde yapılmaktadır. Fındık üretimi yapılan arazinin aile başına ortalama büyüklüğü 13,79 dekadır. Fındık üreticilerinin büyük çoğunluğu(%75) 18 dekardan küçük alanda fındık yetiştirmektedir.

Yaklaşık sayısı 395 bin olan fındık üreticileri genellikle küçük toprak sahipleridir. Bu işletmelerde ortalama 5-6 nüfus bulunmaktadır. Ülkemizde yaklaşık 2,5 milyon kişi fındık üretimi ile birinci derecede ilişkilidir.

Dünya fındık üretiminin yaklaşık %75 ni yapan ülkemizde, bazı yıllar fındık arz fazlası oluşmakta ve bir sonraki sezona devreden stoklar önemli miktarları bulmaktadır. Ülkemizin dünya fındık ticaretindeki payı %85 oranındadır. Avrupa başta olmak üzere dünyanın Türk fındığı yediğini söyleyebiliriz.

Fındığı anlamak ve fındık üreticimize hizmet edebilmek için asla unutulmaması gereken yukarıdaki ayrıntının çok kısa anlaşılır özeti, uygulanacak politika ve izlenecek yol haritasının hedefleri şunlardır:

*****Türkiye'nin fındık üretim potansiyelini harekete geçirmek ve üretim verimini artırmak, dünyanın her köşesine kaliteli Türk fındığı yetirtmek. Bu bağlamda 2023 yılında heryıl ortalama 900 bin ton kabuklu fındık üretip satabilmek ve her yıl 3.5 milyar dolar üzerinde ihracat geliri sağlamaktır.***

*****Türkiye'nin karşılaştırmalı üstünlüğünü sürdürerek dünya fındık piyasalarının düzenleyicisi ve belirleyicisi olmak, "müşteri velinimetir" esasından hareket ile tüketiciyi unutmayan ve dünya tüketiminin sürekli artışını hedefleyen anlayış ve sistemi ülkemizde yerleştirmektir.***

*****Katma değeri yüksek fındık ürünleri ve fındığı girdi olarak kullanmakta olan sanayinin ülkemizde gelişmesi ve ihracatımızın natürel fındıktan fındıklı mamullere genişlemesini teşvik etmek ve yönlendirmektir.***

*****Fındığın uygun coğrafyası olan Karadeniz Bölgesinin AB normlarında yaşanabilir bir bölge olabilmesi ve fındık üreticisinin gelir düzeyinin artırılması yoluyla göçün önlenmesi, bölgenin ihtiyacı olan kaynakların orada üretilmesidir.***

Hikmet YILMAZ
0532 4541944